

Ida Friis' translokationstale

Taler

Ida Friis
Rektor på Virum Gymnasium

Dato

27. juli 2025

Sted

Virum Gymnasium

1 Kære studenter

5

Danmark nu blunder den lyse nat. Thøger Larsens digt handler om sommerens mirakel. Vi registrerer med syn, duftesans og høresans alt det vidunderlige, som sommeren bringer med sig.

10

For jer blandes hyldeduft i dag med jordbær og champagne – med den boblende glæde, som I oplever, som jeres familie oplever – og som vi, Virum Gymnasium, ser på med stor, stor stolthed. I læste til eksamen i duften af
15 syrener – lys- og mørklilla, hvid og lyserød. Det er ikke sikkert, at I lagde mærke til det – duften kan være druknet i kasus og verber, matematiske beviser eller Danmarks industrialisering i 1800-tallet.

20

Men nu er I klar – klar til at dufte, lytte og se, hvor lys natten er. For denne nat er jeres, denne dag er jeres.

25

Hvad skal vi, Virum Gymnasium, jeres gymnasium gennem tre, og for nogle fire

30

år, give jer med i dag? Hvad skal jeg, jeres rektor gennem fem måneder give jer med?

35

Da jeg startede, var det første jeg gjorde at besøge alle jeres klasser for at få en fornemmelse af, hvem I var. Jeg blev modtaget med smil og overskud, og det er mit klare indtryk, at I trods tab af parkerings-privilegier og andet fremstår både dannede og uddannede. At I ved, at skolen er bygget på fællesskab. At det samfund, vi sender jer ud i er et demokrati, der kræver, at man er bevidst om den enkeltes betydning for fællesskabet. Demokratiet går i dine sko og i mine sko – eller sagt med andre ord: intet demokrati uden demokrater.

45

Nogle har været mere fremme i skoene i de tre år end andre, men I er alle blevet klædt på til deltagelse i vores fællesskab og med det bedste fundament til at finde jeres egne veje til gavn for verden – i det små og i det store.

Vi har dyrket dialogen – med lige dele kritisk refleksion og empati. Både refleksion og empati kræver nysgerrighed. At man er nysgerrig på verden og på sin næste – det menneske man står overfor.

60

Der er sket meget i løbet af jeres tre år på Virum Gymnasium. Vi har fået snus og generativ kunstig intelligens, AI. Det første kan der ikke siges noget godt om, det andet har vist sig som et tveægget sværd - med ny teknologi får vi noget, men vi mister også noget, og denne udvikling er kommet til os samtidig med at den geopolitiske situation og udvikling sætter demokratisk dialog og kritisk tænkning under pres fra både øst og vest.

75 Dette er jeres dag, det er en festdag, men især for jeres skyld skal vi se den i det rette lys – ikke for at tage håbet fra nogen, snarere det modsatte – at indgyde håb og mod.

80 Jeg har tænkt meget over det dette forår, hvor jeg har fulgt jer og set frem mod denne dag. I mine tanker og overvejelser går der en linje fra d. 4. maj, hvor vi fejrede 80 året for Danmarks Befrielse i 1945 over d. 5. juni hvor det var 176 år siden vi fik vores Grundlov og til i dag, hvor I, årgang 2025 sidder her med jeres huer. Uddannelse skaber samfund, og vores samfund hviler på frihed og
85 demokrati.

90 Så mine unge damer og herrer – aldrig har vi været så bevidste om værdien af jeres uddannelse og dannelse. Brug jeres gode hoveder og jeres hjerter godt – og brug ChatGpt klogt, så I ikke snyder jer selv og ender i intellektuel dovenskab. Det er det I selv skaber, der kommer til at bringe verden videre, i det store og i det små.

95

100 Men Ida! Kan I tænke. Siger du, at vi har ansvaret for al verdens udvikling og lykke, her hvor vi sidder og tænker på vogntur og playlister og klip i huen og Dem der ikke hopper.....?

105

Ja og nej. Med hjælp fra forfatter Niels Overgård kan vi hegne det ind sammen. Han har skrevet om stoikerne, de antikke filosoffer og den stoiske filosofi. Den

110 ene af hans bøger om dette hedder ”Det hele handler ikke om dig”. Pointen er, at vi er i det her sammen, og vi er alle del af noget større.

115 Niels Overgård skriver i sin bog ”Det hele handler ikke om dig”, at allerede kejser Marcus Aurelius var bevidst om at vores jord er en plet i universet, og at vi mennesker kun udgør et lille hjørne af denne lille plet

120

Som Niels Overgård konkluderer: er vi i det her sammen og han fortsætter, citat:

125

130 Den hænger bare der, ude i mørket, den lille blå kugle, blot en lille prik i et univers af milliarder planeter, stjerner og måner. Et sandkorn på en uendelig strand. På den er alle du elsker. Alle mennesker der lever, og alle, der nogensinde har levet. Hele menneskehedens historie og civilisation. På nær de få mennesker, der er ude i rummet og kigger tilbage på planeten Jorden. En af dem, der har været derude, er den amerikanske astronaut Edgar Mitchell. Han var i 1971 den sjette mand på månen, og han fortalte i en artikel i det amerikanske ugemagasin People i 1974 om, hvordan det at kigge ned på Jorden fra månen på et splitsekund ændrede hans perspektiv:

140

”Du udvikler en øjeblikkelig global bevidsthed, en menneske-orientering, en intens utilfredshed med verdens tilstand og en trang til at gøre noget ved det. Fra derude på månen virker international politik så smålig. Man får lyst til at gribe en politiker i kraven og trække ham en kvart million mil ud og sige: ”Se på det, dit røvhul””

145

150

Den type oplevelse, Mitchell her beskriver, er han ikke den eneste astronaut, der har haft. Faktisk er den så hyppig blandt rumrejsende, at den har fået sit eget navn: the overview effect, altså overblikseffekten. Et par tusind år tidligere og fra denne atmosfæres trygge perspektiv kom stoikerne frem til samme
155 konklusion. Det er en fejl at se os selv som løsrevne individer: Vi er i det her sammen!

160

Og så kan man jo blive helt mismodig over den afhængighed, hvis nu de andre ikke gør det godt. Men som stoikere må I være bevidste om jeres egen kontrolsfære – hvad kan jeg påvirke? – og samtidig være nysgerrige og have tillid til de andre, som I deler denne herlige lille plet i universet med. Der er rigtig
165 mange gode og dejlige mennesker uden for jeres kontrolsfære – se bare på hvor mange I er her i dag!

170

175

Det er ikke altid let at anlægge et stoisk syn, hvor man ikke krænkes eller går i affekt over noget der ligger udenfor ens egen kontrolsfære.

180

Da I på sidste skoledag dansede foran hovedindgangen, dansede jeg med i de to første danse. Alle var glade, der var en beruset stemning og musikken spillede, og så så jeg, at du, som jeg holdt i højre hånd, havde tårerne trillende ned ad
185 kinderne – og det var ikke glædestårer. Dine veninder slog kreds om dig, og jeg

spurgte, om jeg kunne hjælpe med noget ”Var der sket noget?”, ”Var det frygt for det kommende eksamenstræk?”, Nej, det var sorg over det, der sluttede – og du var startet med at græde aftenen før. ”Hun har grædt lige siden i går” sagde
190 din veninde.

195 Det er fuldt forståeligt at det er et bevæget øjeblik. Men set med Stoikeren ville ikke græde triste tårer over et faktum, man ikke selv kan gøre noget ved, men med intellektets kraft glædes over de tre år I har haft sammen. Tiden på Virum Gymnasium er tre år eller for nogle fire – hverken mere eller mindre – og det ligger udenfor den enkelte elevs kontrolsfære, men meget af det, du, som
200 dansede der ved siden af mig, har valgt at gøre og være med til mens du gik her, var indenfor din kontrol – og det lader til, at du har brugt den tid godt og lykkeligt, at du tager minder og venskaber for livet med dig, og jeg håber, at du i dag ikke græder – men smiler.

205

Jeg har før sagt til jer, at det betød meget, at I hilste på mig og andre på gangene her på VG. Det har I gjort – og derfor kommer jeg aldrig til at glemme jer –
210 årgang 2025.

215 Stoikerne levede før Kristus men tankesættet går igen hos filosoffen og teologen K.E. Løgstrup, som jeg citerede til en Route her i Hallen. Du har aldrig med et andet menneske at gøre uden at du holder en del af dette menneskes liv i dine hænder. ”Vi er i det her sammen” og jeg håber, at I tager denne etiske fordring med i jeres videre liv – lige meget hvor det bringer jer. **Det er dér, lykken**
220 **ligger.**

På denne translokationsdag er lykken ikke svær at få øje på. Den er sammen med jeres venner, her i hallen, på vognen og hjemme hos dem, der elsker jer.

230

Tillykke kære studenter og tillykke til jeres familier. Der bliver duft af hyld, jordbær og champagne og den lyse nat vil umærkeligt forsvinde i den lyse morgen og dag. Fuld af muligheder der skal gribes af jer!

235

Og med disse ord dimiterer jeg årgang 2025 fra Virum Gymnasium.

240

245

250

255

Kilde

Manuskript modtaget af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

260

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

265 Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/ida-friis-translokationstale>

270

275

280

285

290

295

300